

Vägledning om jakt i naturreservat

Denna vägledning behandlar jakt och jaktrelaterade anläggningar och aktiviteter i naturreservat och syftar till en enhetlig och ändamålsenlig reglering av dessa. Vägledningen tar även upp hur man kan hantera situationer där viss jakt behövs för att uppnå syftet med naturreservatet.

Innehåll

INLEDNING	3
Syfte	3
Avgränsning	4
VÄGLEDNINGEN	5
Naturreservatets syfte styr om jakt behöver begränsas eller gynnas	5
Naturvårdsverkets vägledning	5
Vad kan regleras?	6
Naturvårdsverkets vägledning	6
Jaktlagstiftningen och naturreservatets föreskrifter	6
Naturvårdsverkets vägledning	8
Jakt i viktiga vilo-, rast- eller övervintringsområden	8
Naturvårdsverkets vägledning	9
Jakt i Natura-2000-områden som också är naturreservat	9
Naturvårdsverkets vägledning	11
Jakt som en nödvändig åtgärd för att uppnå syftet med naturreservatet	13
Naturvårdsverkets vägledning	13
Jakt i naturreservat och allmänhetens friluftsliv	13
Naturvårdsverkets vägledning	14
Viss jakt och avlivning bör tillåtas även om övrig jakt är förbjuden	16
Jaktrelaterade anläggningar, anordningar och aktiviteter	19
Naturvårdsverkets vägledning	19
Sikt- och skjutgator	19
Naturvårdsverkets vägledning	20
Utfodring och saltstenar	21
Naturvårdsverkets vägledning	21
Uttransport av fällt vilt	22
Naturvårdsverkets vägledning	23
Jaktorn och skjutplatser	23
Naturvårdsverkets vägledning	24
Begränsningar för jakt med blyhagel	25
ORDLISTA	26

Inledning

I Sverige är naturreservat ett av de vanligaste sätten att långsiktigt skydda värdefull natur för biologisk mångfald och friluftsliv. Naturreservaten utgör cirka 85 procent av all yta i Sverige som är skyddad med stöd av miljöbalken. Naturreservat består ofta av sammanhängande värdefull natur där både skog, våtmarker, öppna kulturlandskap, sjöar och vattendrag kan ingå. Naturreservat bildas av länsstyrelserna och kommunerna med stöd av miljöbalken. Marken i ett naturreservat kan vara både privat och offentligt ägd.

Vilda däggdjur och fåglar, dvs. vilt, är en viktig del av vår biologiska mångfald och kan genom sina aktiviteter också vara en förutsättning för andra arter och naturmiljöer – till exempel genom bete, bök, fröspridning, bäverdämmen eller som födoresurs för andra arter. Våra viltstammar ger även möjligheter till naturupplevelser.

För många är *jakt* en uppskattad friluftaktivitet som ger tillgång till viltkött och livskvalitet. Jakt är således en ekosystemtjänst med både försörjande, kulturella och sociala värden. Jaktens betydelse som ekosystemtjänst bör därför beaktas vid bildande av naturreservat.¹ Naturvårdsverket har från den 1 maj 2022 ett tillägg i sin instruktion som tydliggör att myndigheten ska medverka till att främja brukandet av vilt som resurs. Jakten i sig är en stor del av det som inbegrips i brukandet.

Vilt kan också orsaka problem och utmaningar. Vilt orsakar till exempel skador för rennäring, jord- och skogsbruk och i samband med trafikolyckor. Jakt är ett av flera verktyg för att minska sådana viltskador.

I naturreservat kan jakt försvåra för att uppnå reservatets syfte men även vara en förutsättning för möjligheten att bevara de värden som reservatet ska skydda. Jakten kan både påverka områdets naturvärden och värden för allmänhetens friluftsliv. I de flesta naturreservat är jakt idag helt eller delvis tillåten. I många naturreservat förekommer det vissa inskränkningar i jakten eller för jaktrelaterade anläggningar, anordningar och aktiviteter.²

Syfte

Vägledning om jakt i naturreservat är en del av Naturvårdsverkets vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med att bilda naturreservat.

Reglering av jakt och jaktrelaterade aktiviteter är ofta föremål för diskussioner vid bildande av naturreservat. Det är därför viktigt att dessa frågor ges tillräckligt

---

¹ Microsoft Word - 19 Beslut om att bilda naturreservat - innehåll och utformning.docx
(naturvardsverket.se) sid 48–50

² Till exempel reglering av jaktorn, utfodring och uttransport av fällt vilt

utrymme i förankringsprocessen inför bildandet och att kopplingen mellan skäl och syfte med områdesskyddet till eventuella inskränkningar i jakten är tydliga.

Vägledningen syftar till en enhetlig och ändamålsenlig reglering av jakt- och jaktrelaterade anläggningar och aktiviteter i naturreservat.

Avgränsning

Vägledningen omfattar reglering av jakt samt jaktrelaterade aktiviteter, som utfodring, avlivning av skadat vilt och transporter av fällt vilt, samt reglering av anordningar för säkert utövande av tillåten jakt i naturreservat. Vägledningen tar även upp hur man kan hantera situationer där viss jakt behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Vägledningen kompletterar därmed övrig vägledning om bildande av naturreservat.³ En del av vägledningen handlar om behovet av reglering av jakt och relaterade aktiviteter i naturreservat som också är Natura 2000-område.

Vägledningen omfattar inte jakt i andra skyddade områden än naturreservat, till exempel nationalparker, djurskyddsområden eller kulturresevat.

Vägledningen omfattar inte frågan om upplåtelse av jakträtt i naturreservat. I de fall marken i ett naturreservat ägs av Naturvårdsverket är det länsstyrelsen som kan upplåta jakträtten i naturreservatet. Naturvårdsverket har särskild vägledning om bland annat sådana upplåtelser.⁴

---

³ Process att bilda naturreservat - <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/skyddad-natur/process-att-bilda-naturreservat/>

⁴ [Markupplåtelser \(naturvardsverket.se\)](https://www.naturvardsverket.se/Markupplatelser)

Vägledningen

Naturresevatets syfte styr om jakt behöver begränsas eller gynnas

Reservatsföreskrifterna är centrala i reservatsbeslutet och meddelas för att syftet med reservatet ska uppnås/tillgodoses.⁵ Jakt kan behöva regleras för att uppnå ett naturresevatets syfte. Jakt är en del i nyttjandet av en fastighet och eventuella inskränkningar i jakten i ett naturresevat ska därför göras med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket – inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden – och benämns vanligen ”A-föreskrifter”.

Var och ens rätt att använda sin egendom är skyddad i grundlag.⁶ En inskränkning av sådan rätt får endast göras för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Inskränkningen ska meddelas genom ett förvaltningsbeslut och med stöd av bestämmelser i lag.⁷ En avvägning mellan allmänna och enskilda intressen behöver göras innan eventuella inskränkningar av jakten beslutas för ett naturresevat. Proportionalitetsprincipen innebär att åtgärder inte ska gå utöver det som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Myndigheten måste alltså noga pröva om någon inskränkning i jakten behövs för att uppnå/tillgodose syftet med naturresevatet.

Av 7 kap. 5 § miljöbalken framgår att det i ett beslut om naturresevat ska anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet. Detta innebär att inskränkningar i jakten ska ske om det behövs för att uppnå reservatets syfte⁸, men får inte vara mer långtgående än vad som behövs för att uppnå syftet med skyddet⁹. Om jakt, generellt eller på vissa arter, inte påverkar möjligheten att tillgodose ett naturresevatets syfte negativt ska jakten inte inskränkas genom reservatsföreskrifter.

Om viss jakt behövs för att uppnå syftet med naturresevatet och nödvändig effekt inte kan uppnås genom markägarens eller jakträttsinnehavarens jakt behöver beslutsmyndigheten se till att nödvändig jakt ska kunna bedrivas.

Naturvårdsverkets vägledning

Inskränkningar i jakt kan ske endast om de behövs för att uppnå reservatets syfte. Om jakt behöver inskränkas i ett naturresevat kan en sådan reglering avse all jakt,

---

⁵ Process att bilda naturresevat, [Microsoft Word - 19 Beslut om att bilda naturresevat - innehåll och utformning.docx \(naturvardsverket.se\)](#)

⁶ 2 kap. 15 § första stycket regeringsformen (1974:152)

⁷ 5 § förvaltningslagen

⁸ 7 kap. 5 § miljöbalken

⁹ 7 kap. 25 §

eller mer normalt att vissa djurarter, jaktmetoder/jaktformer undantas från jakt under vissa tider, eller i vissa delområden, så kallad zonerings i tid och/eller rum.

Om *andra aktiviteter än jakt* kan orsaka påverkan på naturreservatets syfte bör beslutsmyndigheten förutsättningslöst analysera vilka aktiviteter som kan påverka syftet med naturreservatet negativt och utvärdera eventuellt behov av inskränkningar. Om det exempelvis är påverkan på störningskänsliga arter som utgör hotet mot området värden kan såväl jakt som andra aktiviteter som kan orsaka störning behöva inskränkas.

Vad kan regleras?

Utformningen av föreskrifter i naturreservat med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken ska omfatta de *åtgärder* och *aktiviteter* som kan påverka syftet negativt och därmed ska förbjudas eller inskränkas.¹⁰ Utgångspunkten vid formuleringen av föreskrifter är att en utvärdering bör göras för att identifiera de problem som kan uppstå i samband med jakt i ett naturreservat och att därefter överväga hur föreskrifterna bör utformas. Eventuella föreskrifter rörande jakt kan därefter utformas så att de inskränker all jakt, jakt under en viss tid på året eller dygnet, jakt på vissa arter, jakt i vissa delar av naturreservatet eller liknande. Det kan också vara så att jakten kan störa andra arter än det jagade viltet eller besökare och då är det själva störningen från jakten som behöver regleras.

Naturvårdsverkets vägledning

Det finns inte grund för föreskrifter som reglerar annat än sådana konkreta åtgärder och aktiviteter som kan påverka syftet negativt. Eventuella föreskrifter mot jakt bör därmed inrikta sig på *när*, *hur* eller *var* jakt inte kan bedrivas, mot bakgrund av behoven i syftet med skyddet. Till exempel bör inte föreskrifter reglera *vem* som utför åtgärden eller aktiviteten eller *varför* man gör det eftersom den potentiella skadan på prioriterade natur- eller friluftsvärden och i förlängningen syftet med skyddet inte påverkas av dessa faktorer. Ett undantag kan vara sådan jakt som behövs för att uppnå syftet eller sådan jakt som baserar sig på myndighetsbeslut i annan ordning. Det bör bland annat av detta skäl inte finnas grund för att reglera jakträttsinnehavarens rätt att upplåta genomförandet av i övrigt tillåten jakt till annan eller att reglera korttidsupplåtelser av jakt.

Jaktlagstiftningen och naturreservatets föreskrifter

Naturreservat bildas av länsstyrelserna och kommunerna med stöd av miljöbalken för att bevara värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter samt för att tillgodose friluftslivets behov. Varje naturreservat är unikt och har därför ett

---

¹⁰ 7 kap. 5 § miljöbalken

eget syfte som ska uppnås genom individuellt anpassade föreskrifter och skötselplan. Syftet med reservatet avgör vilka inskränkningar som ska gälla. Detta förhållande innebär både att naturreservat som skyddsinstrument är flexibelt och att naturreservat med föreskrifter mot markanvändning har ett starkt skydd för de naturmiljöer som berörs. I 7 kap. 4 § miljöbalken anges följande skäl till att bilda naturreservat:

- Bevara biologisk mångfald
- Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer
- Tillgodose behov av områden för friluftslivet
- Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer
- Skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter

Allt vilt, dvs. vilda däggdjur och fåglar, är fredat och får jagas endast om detta följer av jaktlagen, jaktförordningen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av dessa. Jaktförordningen reglerar vilka vilda däggdjurs- och fågelarter som får jagas samt när och under vilka villkor sådan jakt får ske. 2 § tredje stycket jaktförordningen (1987:905) anger att ”Naturvårdsverket ... minst en gång vart sjätte år [ska] se över de jakttider som regleras i denna förordning och vid behov föreslå ändringar till regeringen.”

Förekomsten av olika arter av däggdjur och fåglar förändras över tid. Vissa arter som var mycket sällsynta för några årtionden sedan är nu vanliga medan andra arter minskat kraftigt under samma tid.¹¹ Naturvårdsverkets regelbundna översyn av jakttiderna är en viktig del i ett system som möjliggör en adaptiv reglering av jakten. Vid översynen analyseras om och i så fall under vilka villkor en art bör få jagas utifrån faktorer som bland annat artens populationsutveckling och bevarandestatus. Jakttiderna i jaktlagstiftningen är i huvudsak utformade för att så långt som möjligt förhindra att vilt jagas under parnings- och uppfödningstiderna. Jakttiderna är därför inte desamma över hela landet utan har vid behov en anpassning för att ta hänsyn till regionala skillnader i förekomst och ekologi. Jaktlagstiftningen är därmed det verktyg som är mest lämpligt att använda för att reglera jakten på enskilda arter så att deras bevarandestatus på nationell eller regional nivå inte påverkas negativt av jakt.

De flesta naturreservat är utifrån många viltarters perspektiv små och individer av de flesta viltarter rör sig över större ytor än enskilda naturreservat. Att av bevarandeskäl förbjuda jakt på en viltart i ett enskilt mindre naturreservat är därmed sällan en effektiv åtgärd för att förbättra eller bevara en arts bevarandestatus. Om jakt utgör ett hot mot en arts bevarandestatus bör jakten istället begränsas i ett större område. En sådan begränsning sker lämpligen genom jaktlagstiftningen, till exempel inom ramen för den regelbundna jaktöversynen och inte genom beslut om föreskrifter för geografiskt avgränsade naturreservat.

---

¹¹ Danell, Kjell och Bergström, Roger (red) 2020. Vilt, människa, samhälle. Liber. S. 20 ff

I vissa fall kan trots allt jakt behöva inskränkas helt eller delvis för att uppnå syftet med naturreservatet. I kommande avsnitt redogörs för ett antal situationer där jakt kan behöva inskränkas för att uppnå syftet med naturreservatet.

Det kan också vara nödvändigt att ta hänsyn till följd effekter av jakt eller av avsaknad av jakt. Jakt på en arts bytesdjur kan minska artens tillgång på föda, som i sin tur kan gå ut över den inte jagade artens bevarandestatus. Detta gäller särskilt sådana däggdjur och fåglar som i stor utsträckning är specialiserade på en viss födoresurs.

Naturvårdsverkets vägledning

Jaktlagstiftningen utgör grunden för reglering av jakt och ska bidra till att säkerställa gynnsam bevarandestatus för arterna. Om jakt kan utgöra ett hot mot en arts bevarandestatus bör jakten begränsas på lämpligt sätt genom jaktlagstiftningen. I den mån det enskilda naturreservatet exempelvis är ett viktigt reproduktions-, rast- eller övervintringsområde och jakt inte är förenlig med naturreservatets syfte kan reglering av jakten komma ifråga i de fall jaktlagstiftningens bestämmelser inte är tillräckliga. Om jakt ska inskränkas måste inskränkningen ha en tydlig koppling till det aktuella naturreservatets syfte och naturreservatets prioriterade bevarandevärden. Det är därför viktigt att beslut om naturreservat inbegriper ett tydligt och precist syfte samt att motiven till eventuella regleringar av jakten framgår.

Jakt i viktiga vilo-, rast- eller övervintringsområden

På platser där flera arter samlas för att till exempel vila, rasta eller övervintra kan det vara svårt att bedriva jakt på ett sådant sätt att enbart jaktbara arter påverkas av störningen. Detta medför att jakt kan innebära en störning på skyddsvärda arter utan att just dessa arter jagas eller att störningen från jakten blir stor trots att det konkreta resultatet av jakten, dvs. antalet dödade individer inte utgör något problem. Det kan därför bli nödvändigt att reglera jakt eller jaktrelaterade aktiviteter som genom störning riskerar att påverka vissa arter eller artgrupper negativt. Ett exempel är störningar på individer av arter som inte jagas, men ändå utsätts för störning vid jakt, i våtmarker som är viktiga som häcknings- eller rastplatser, såsom jakt på änder i slättsjöar eller grunda havsvikar. Ett annat exempel är viktiga viloplatsen för säl där påverkan från jakt kan innebära stora störningar. En förutsättning för sådan reglering är att berörda habitat eller ekologiska funktioner ingår i reservatets syfte och att regleringen bedöms som nödvändig för att uppnå syftet.

I naturreservat med sjöar, våtmarksområden eller havsvikar som utgör viktiga rast- eller övervintringsområden för i huvudsak änder, gäss, trana, måsfåglar och/eller vadare eller naturreservat med viktiga viloplatsen för säl, är denna ekologiska funktion normalt sett en del av områdets prioriterade bevarandevärden. Bevarandet av dessa värden bör då utgöra en del av syftet med naturreservatet.

Jakt i ovan nämnda vilo-, rast och övervintringsområden kan innebära att fågel eller säl efter upprepade störningar väljer att lämna området eller tvingas till upprepade förflyttningar, vilket kan medföra försämrade överlevnadsmöjligheter. Då kan det vara nödvändigt att inskränka jakten av den anledningen. Detta för att inte själva jaktutövandet ska kunna orsaka störningar som motverkar syftet med skyddet. Hänsyn bör även tas till eventuella aktiviteter på angränsande områden. Förutsättningen för att det ska vara meningsfullt med en inskränkning i jakten är att man uppnår önskvärd effekt. Om annan störning eller jakt i angränsande områden utanför naturreservatet gör att störningen ändå blir så stor att en inskränkning i jakten inte ger önskvärd effekt blir det svårt att motivera inskränkningen.

Koncentrationer av vilt i viktiga vilo-, rast- och övervintringsområden kan medföra risker för negativ påverkan och skador på omkringliggande områden. Det finns exempel på att fredning av rastplatser för betande fåglar har medfört omfattande skador på omkringliggande jordbruksområden. En inskränkning i jakten kan ändå vara motiverad, men kan innebära att beslutsmyndigheten behöver vidta åtgärder för att försöka förhindra skador utanför naturreservatet.

Naturvårdsverkets vägledning

Jakt som genom störning kan påverka möjligheten att nyttja viktiga vilo-, rast- eller övervintringsområden negativt kan behöva inskränkas i dessa områden. Sådana inskränkningar behöver dock inte innebära något generellt förbud mot jakt. Zonering i tid och rum kan ofta vara ett användbart verktyg för att inte inskränka jakten mer än nödvändigt, men ändå uppnå syftet. Då olika typer av jakt stör i varierande grad behöver man bedöma vilka typer av jakt som riskerar orsaka oönskad störning och vid behov reglera denna jakt. Vid inrättandet av skyddade områden som kan tänkas gynna arter som kan utgöra problem för omkringliggande marker bör man så långt möjligt tillse att tillräckliga områden för födosök ingår i reservatet och att det finns en beredskap för att försöka förhindra skador utanför naturreservatet, till exempel genom skadeförebyggande aktiviteter som skrämning och jakt i nära anslutning till naturreservatet.

Jakt i Natura-2000-områden som också är naturreservat

Natura 2000-områden utses med stöd av EU:s två ”naturvårdsdirektiv”: art- och habitatdirektivet¹² samt fågeldirektivet¹³. 170 naturtyper¹⁴ och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter i hela EU respektive ca 170 arter och ca 90 naturtyper i

---

¹² Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

¹³ Direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar

¹⁴ I miljöbalken kallade ”livsmiljöer”, och ”livsmiljöer av gemenskapsintresse” används i habitatdirektivets svenska version. Ordet ”habitat” används i den svenska översättningen av habitatdirektivet för en arts livsmiljö, inte för naturtyperna

Sverige omfattas av direktivens bilagor med olika grader av skydd. Medlemsstaterna har valt ut Natura 2000-områden med utgångspunkt från bilagorna. De arter för vilka Natura 2000-områden ska pekas ut listas i bilaga 1 i fågeldirektivet respektive bilaga 2 i art- och habitatdirektivet. Därutöver ska regelbundet förekommande flyttfåglars häcknings-, ruggnings- och övervintringsområden samt rastplatser längs deras färdväg utses till Natura 2000-områden. I bilaga 1 till art- och habitatdirektivet listas naturtyper som också är grund för utpekande av Natura 2000-områden. Till dem finns typiska arter¹⁵ som kan behöva uppmärksammas i detta sammanhang eftersom de behöver upprätthålla en gynnsam bevarandestatus.

Artikel 6.1 i art- och habitatdirektivet anger att medlemsstaterna ska vidta *nödvändiga åtgärder* för bevarandet av de värden som ska skyddas i områdena. 16 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anger att myndigheterna ska ”vidta de åtgärder som behövs eller är lämpliga med hänsyn till det skyddsintresse som föranlett att ett område förtecknats”. Vidare anges att myndigheten i fråga om Natura 2000-områden ”särskilt [ska] bevaka att en *gynnsam bevarandestatus bibehålls eller återställs för berörda livsmiljöer och arter*”. Särskild hänsyn ska tas till *prioriterade arter och prioriterade livsmiljötyper*. Detta krav på förvaltningen av ett Natura 2000-område kan innebära att jakt behöver begränsas, men jakt kan likaså vara en bevarandeåtgärd som behöver genomföras för att gynna utpekade bevarandevärden. Ett exempel på jakt som kan behövas för att gynna områdets bevarandevärden är jakt på mink för att gynna sjöfågel¹⁶. Artikel 6.2 i art- och habitatdirektivet anger att medlemsstaterna ska vidta ”lämpliga åtgärder” för att förhindra ”störningar av de arter för vilka [Natura 2000-] områdena har utsetts, om sådana störningar kan ha betydande konsekvenser för målen med detta direktiv”.

Varje medlemsstat ansvarar för förvaltningen av områdena och att de listade arterna och livsmiljöerna bevaras. För naturreservat som också är Natura 2000-område är de skyddsåtaganden som Natura 2000 medför ett grundläggande skäl för en reservatsbildning, och bör redovisas som skäl för beslutet och även inkluderas i syftet med naturreservatet.

För de områden som omfattas av Natura 2000 är det länsstyrelsens ansvar att ta fram bevarandeplaner. Dessa ska bland annat beskriva områdets värden, vad som kan utgöra ett hot samt vilka bevarandemål som finns för de olika arterna och livsmiljöerna.¹⁷ I bevarandeplanen bör det anges om det finns behov av särskilda regleringar av till exempel jakt.

---

¹⁵ För att en naturtyp ska ha gynnsam bevarandestatus behöver även dess typiska arter ha gynnsam bevarandestatus (se [förordningen om områdesskydd 16 § 3 stycket](#)). Typiska arter kan förenklat sägas vara positiva indikatorer på att naturtypen är i gott skick. Typiska arter som bedöms i samband med artikel 17-rapporteringen finns listade i databasen [Artfakta](#)

¹⁶ Jakt kan i vissa fall behöva dispens från artskyddsreglerna. Vägledning om det finns i Naturvårdsverkets [Artskyddshandbok och vägledning om artskydd](#).

¹⁷ 17§ förordningen om områdesskydd

Naturvårdsverkets vägledning

Om jakt på någon art eller en viss jaktmetod riskerar att förhindra att bevarandemålen med Natura 2000-området nås kan jakten behöva regleras. En sådan reglering kan gälla till exempel tid och plats (zoner) samt omfattning. Bedömningen av om jakt behöver begränsas i och i anslutning till Natura 2000-områden bör ske i samband med bevarandeplansarbetet inklusive utpekandet av nödvändiga bevarandeåtgärder. Bedömningen av om jakten behöver regleras i ett naturreservat på grund av områdets status som Natura 2000-område bör därför utgå från gällande bevarandeplan. Om bevarandeplanen anger att jakt kan behöva regleras som en del av nödvändiga bevarandeåtgärder bör denna reglering i första hand ske genom föreskrifterna för reservatet. Notera att det är jaktens påverkan på Natura 2000-området som är avgörande för behovet av eventuell reglering. Områden som är föreslagna som Natura 2000-områden, men där regeringen inte fattat beslut, bör i detta avseende behandlas som att de ingår i nätverket.

Om bevarandeplanen är inaktuell, till exempel på grund av att den är gammal eller att naturförhållandena har ändrats, bör länsstyrelsen i första hand ta fram en ny bevarandeplan som utgår ifrån nu aktuella förhållanden. Detta är särskilt viktigt om bevarandestatusen för någon eller några utpekade arter har förändrats sedan den gällande bevarandeplanen beslutades. Om jakt på någon art riskerar att förhindra att målen med området nås och detta framgår av bevarandeplanen kan eventuella inskränkningar i reservatsföreskrifterna därefter basera sig på den nya bevarandeplanen.

Om det inte är möjligt för länsstyrelsen att ta fram en ny aktuell bevarandeplan trots att den befintliga är inaktuell är det de faktiska förhållandena som gäller. Då bör beslutsmyndigheten basera sina föreskrifter på jaktens eventuella påverkan på de utpekade arternas bevarandestatus i Natura 2000-området. En bedömning av om jakt kan förhindra att bevarandemålen med området nås och hur jakt kan påverka arternas nuvarande bevarandestatus i området behöver då göras. Sedan kan beslutsmyndigheten basera sina eventuella inskränkningar i jakt på denna bedömning.

Känsliga arter kan störas eller på annat sätt påverkas av jakt på *andra* arter. Den ansvariga myndigheten bör inför ett beslut att bilda ett naturreservat i ett Natura 2000-område överväga om det behövs en reglering av viss jakt på andra arter eller jaktmetoder för att skydda en känslig art som är grund för utpekandet av ett Natura 2000-område, eller för att skydda en typisk art som förekommer i en naturtyp som området pekats ut för. Det är viktigt att en analys av risken för störningar på känsliga skyddade arter även inkluderar andra aktiviteter som kan innebära

störningar och inte enbart jakt. Formuleringen i art- och habitatdirektivets artikel 6.2 innebär inte ett krav på att förhindra alla störningar på de aktuella arterna, utan enbart sådana störningar som kan vara av betydelse för möjligheterna att nå bevarandemålen för Natura 2000-området.¹⁸

I vissa fall kan jakt på vissa arter vara *nödvändig* för att nå Natura 2000-områdets bevarandemål och kan därför behöva underlättas. Ett sådant behov bör då ha identifierats i bevarandeplanen och sådan jakt bör därmed uppmuntras och inte begränsas. Beslutsmyndigheten bör dessutom analysera hur det kan säkerställas att nödvändig jakt genomförs i området och se till att reservatets föreskrifter och skötselplan utformas så att jakten kan genomföras. Detta kan ske till exempel genom att ge förvaltaren rätt att jaga med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken (B-föreskrifterna) eller genom att medge undantag för till exempel jaktmetoder eller jaktrelaterade anordningar som kan behövas för att bedriva en effektiv jakt.

För exempel på bedömningar kring behovet av att reglera jakt på säl och skogshöns, se *”Förutsättningar för provningar och tillsyn i Natura 2000-områden.”* Naturvårdsverkets Handbok 2017:1, sid 57–59.

I sammanhanget är det värt att notera att jakt i eller i anslutning till ett Natura 2000-område efter en art som är grund för utpekandet av Natura 2000-området typiskt sett bör kräva tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken om det inte är frågan om en åtgärd där artens status uppenbart inte kan påverkas. Med arter som varit grund för utpekandet bör avses arter som finns med i regeringens beslut om att området ska ingå i nätverket Natura 2000.¹⁹ Även jakt på arter som inte låg till grund för utpekandet, men som förekommer i området kan behöva tillstånd, om det är sannolikt att dessa skulle ha legat till grund för utpekandet om deras förekomst då hade varit känd. Tillstånd krävs dock inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda Natura 2000-området.²⁰ Se Naturvårdsverkets vägledning om förutsättningar för provningar och tillsyn i Natura 2000-områden för mer information.²¹

---

¹⁸ Jfr. art- och habitatdirektivet 6.2 *”Medlemsstaterna skall i de särskilda bevarandeområdena vidta lämpliga åtgärder för att förhindra försämring av livsmiljöerna och habitaterna för arterna samt störningar av de arter för vilka områdena har utsetts, om sådana störningar kan ha betydande konsekvenser för målen med detta direktiv.”* ”Betydande konsekvenser” bör läsas som det ska vara sannolikt eller troligt att det blir en signifikant effekt, eller med andra ord, en effekt av betydelse

¹⁹ Naturvårdsverket (2017). *Förutsättningar för provningar och tillsyn i Natura 2000-områden*. Handbok 2017:1, sid 57

²⁰ 7 kap. 28 a § miljöbalken

²¹ Naturvårdsverket (2017). *Förutsättningar för provningar och tillsyn i Natura 2000-områden*. Handbok 2017:1

Jakt som en nödvändig åtgärd för att uppnå syftet med naturreservatet

I vissa fall kan viltarter direkt eller indirekt orsaka problem kopplade till möjligheterna att uppnå syftet med naturreservatet. Det kan röra sig om en viss arts predation på andra arter, exempelvis mink som orsakar skada på prioriterade fågelarter. Men det kan också röra sig om hård betespåverkan som påverkar vegetationen negativt med konsekvenser för hela miljön eller med direkt påverkan på prioriterade arter.

I sådana fall kan jakt behövas för att decimera den jaktbara artens population eller att om möjligt försöka bli av med arten helt i området. I dessa fall bör jakt på dessa arter inte förbjudas, och beslutsmyndigheten bör därutöver se till att nödvändig jakt ska kunna genomföras.

Naturvårdsverkets vägledning

Om viss jakt behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och nödvändig jakt inte kan uppnås genom markägarens eller jakträttsinnehavarens jakt bör beslutsmyndigheten i första hand försöka få till en ökad ordinarie jakt, genom att i dialog med markägare/jakträttshavare få dessa att jaga i tillräcklig omfattning. Om det inte går att få markägare/jakträttshavare att jaga i tillräcklig omfattning för att syftet ska kunna uppnås bör beslutsmyndigheten i andra hand försöka träffa ett civilrättsligt avtal för att möjliggöra att till exempel reservatets förvaltare kan göra det. Om inte heller detta är möjligt bör beslutsmyndigheten överväga att förplikta markägare och jakträttshavare att tåla att förvaltaren bedriver den jakt som behövs för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses, med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken. Man kan även i sådana fall överväga att även genom dialog försöka få till en intensifierad jakt även utanför det skyddade området, om det behövs för att värdena i naturreservatet ska kunna bevaras.

Jakt i naturreservat och allmänhetens friluftsliv

Syftet att värna friluftslivet i ett naturreservat omfattar inte jakt eftersom friluftsliv i samband med områdesskydd avser ”allmänhetens friluftsliv”. Jakt kan i vissa fall upplevas som en störning för allmänhetens friluftsliv. Detta medför att jakt som påverkar allmänhetens friluftsliv negativt i ett naturreservat där friluftsliv ingår i syftet kan behöva regleras genom reservatsföreskrifter.²²

Begreppet friluftsliv har definierats som ”vistelse utomhus i natur- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling”.²³ I

---

²² 7 kap. 30 § miljöbalken

²³ SFS 2010:2008

denna definition av friluftsliv inkluderas jakt. Jakt utövas dock med stöd av jakträtten, som baserar sig på äganderätten, och inte av allemansrätten²⁴. Därmed omfattas inte jakt av det friluftsliv som avses i 7 kap. 4 § miljöbalken och som kan utgöra grund för syftet med ett naturreservat.^{25, 26}

I skyddade områden med många besökare kan en inskränkning av jakten öka områdets övriga värden och upplevas positivt av besökare. I områden som är mer eller mindre bullerfria kan jakt med skjutvapen och hund påverka besöksupplevelsen negativt. I vissa delar av landet finns det inga eller få tysta områden och de människor som söker sig till den typen av områden kan bli störda av jakt. I vilken utsträckning jakt påverkar annat friluftsliv avgörs bland annat av hur och när jakten bedrivs.

Ett naturreservat kan ha stora värden kopplade till tystnad och ostördhet. Friluftsliv och jakt bedrivs dock normalt sett endast i begränsad omfattning samtidigt. De flesta besök till naturreservat görs under våren, sommaren och tidig höst då jakt i normalfallet inte bedrivs. Dessutom bedrivs jakt företrädesvis tidigt på morgonen innan de flesta friluftslivsbesök görs. Normalt sett undviks dessutom jakt i besöksintensiva områden oavsett om dessa är naturreservat eller inte.

För reservatsbesökare som söker en upplevelse av orörd natur kan spår efter jakt och viltvård upplevas som störande. Siktröjda skjutgator, snitslar, åtlar och jaktorn kan därför minska ett områdes upplevelsevärde och attraktivitet för den del av friluftslivet som söker en upplevelse av orörd natur.

Det finns stora skillnader i olika besökares *förväntningar* på vad som bör vara tillåtet eller inte i skyddade områden. Dessa skillnader kan gälla såväl jakt som andra aktiviteter som snöskoteråkning och cykling. Vissa besökare kan exempelvis uppleva det som stötande att man får jaga i ett naturskyddat område. Besökare kan reagera negativt på skottlossning i naturreservat. Vissa besökare har förväntningar på att det inte jagas eller på att inte möta jägare i skyddade områden.

Naturvårdsverkets vägledning

I naturreservat där friluftsliv utgör naturreservatets syfte, eller en del av syftet, bör jakten bedrivas så att möjligheterna att uppnå syftet kopplat till allmänhetens friluftsliv inte äventyras. Om detta inte är möjligt kan jakten behöva inskränkas.

Anpassning av jakt till allmänhetens friluftsliv bör, i de fall där detta krävs, i första hand ske genom en zonerings i tid och/eller rum. Zoneringen kan vara geografisk genom jaktfria delområden eller områden med viss begränsning av jakten, till exempel kring entréer och välbesökta delar av naturreservatet. Vid och i närheten av välbesökta besöksanordningar bör normalt ingen jakt ske. För små naturreservat är dock sällan geografisk zonerings möjlig.

---

²⁴ 10 § jaktlagen

²⁵ Prop. 1997/98:45 del 2 sid 72ff

²⁶ [Bertil Bengtsson](#), [Ulf Bjällås](#), [Stefan Rubenson](#), [Rolf Strömberg](#), Miljöbalken – en lagkommentar, version 19 not 344

Zoneringen kan även uppnås genom att jakt endast tillåts när besökarantalet är lågt, till exempel på vardagar eller tidigt på morgonen. Olika jaktmetoder innebär olika stor störning på friluftslivet. Löshunds jakt, drevjakt osv kan störa mer än andra typer av jakt. Inskränkningar i vilka jaktmetoder och även vapentyper som bör tillåtas eller vilka arter som bör jagas i olika delar av naturreservatet bör också övervägas. Inskränkningarna får dock inte vara mer långtgående än vad som behövs för att uppnå naturreservatets syfte. Hänsyn måste också tas till naturreservatets storlek. Exempelvis kan hundar vid jakt röra sig över stora områden, varför en inskränkning inom ett litet naturreservat inte behöver ge någon nämnvärd effekt på hur väl målen med reservatet uppfylls gällande störning eller ljud.

Naturvårdsverket anser att förväntningar på att det inte jagas eller på att inte möta jägare i skyddade områden i sig inte bör utgöra grund för förbud mot jakten, men att de kan vara skäl för inskränkningar som till exempel zonering i tid och eller rum eller krav på vissa vapen eller vapentillbehör för att minska buller och störning från jakt.

Ett alternativ för att minska jaktens störning på allmänhetens friluftsliv i framför allt tätortsnära naturreservat är att tillåta avdrivning av vilt till ett angränsande område. Jakt kan då bedrivas i ett till naturreservatet angränsande område utan att någon konflikt med friluftslivet i naturreservatet uppstår. Sådan avdrivning bör då ske vid tider när det är få besökare i naturreservatet.

Anläggningar, anordningar och åtgärder för jakt bör utformas så att allmänhetens friluftsliv inte i betydande omfattning påverkas negativt, se även avsnittet Jaktrelaterade anläggningar, anordningar och aktiviteter. När jakt bedrivs i ett naturreservat där man kan förvänta sig besökare under jakten är tidig och tydlig information om pågående jakt en bra åtgärd för att minska konflikter mellan jakt och allmänhetens friluftsliv. Beslutsmyndigheten bör därför överväga att uppmana till eller själv ta initiativ till tillfällig skyltning om pågående jakt vid välbesökta naturreservat. Krav på sådan information bör också kunna ställas i ett avtal om jakträttsupplåtelse.

I naturreservat med syfte att främja friluftsliv och där antalet besökare är stort i hela området under hela året kan jaktförbud övervägas om en anpassning enligt ovan inte är tillräcklig och jakt inte behövs för att nå övriga syften med skyddet.

Om ett stort besöksvärde är tystnad och ostördhet bör eventuella konflikter mellan jakt och friluftsliv kunna lösas med zonering i tid och/eller rum, till exempel genom jaktfria områden kring entréer och välbesökta områden i naturreservatet eller genom att jakt begränsas under de tider på året, dygnet eller de dagar på veckan när det är som flest besökare i området.

I naturreservat där friluftsliv inte ingår i syftet kan inte jakt inskränkas av hänsyn till friluftslivet i området²⁷.

---

²⁷ 7 kap. 5 § miljöbalken

Beslutsmyndigheten kan inte besluta om anordningar eller andra åtgärder för att gynna jakt inom ramen för förvaltningen av naturreservatet eller ha föreskrifter för att gynna jakt så länge jakt inte behövs för att uppnå syftet med naturreservatet.²⁸ Ansvarig myndighet kan inte heller reglera allmänhetens friluftsliv med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken i ett naturreservat för att minska friluftslivets negativa påverkan på jakt. Då viss jakt behövs för att uppnå ett naturreservats syfte är beslutsmyndigheten ansvarig för att föreskrifter och skötselplan utformas på ett sätt som ger bra förutsättningar för denna jakt.

Viss jakt och avlivning bör tillåtas även om övrig jakt är förbjuden

Det finns skäl till att viss jakt och avlivning av vilt i de allra flesta fall bör vara tillåten i naturreservat, även om jakt är inskränkt i övrigt. Det gäller:

- Eftersök och avlivning av skadat vilt
- Polismyndighetens rätt att avliva moderlösa kalvar, kid m.m.
- Polismyndighetens rätt att avliva vilda djur som orsakar allvarlig skada eller utgör en risk för människor
- Jakt på invasiva främmande arter
- Jakt i byggnad för att förhindra skada eller olägenhet
- Av myndighet beslutad skydds jakt

EFTERSÖK OCH AVLIVNING AV SKADAT VILT

Enligt 28 § jaktlagen har jägaren en skyldighet att snarast vidta de åtgärder som behövs för att vilt som har skadats vid jakt ska kunna uppspåras och avlivas. Enligt 40 § jaktförordningen får polismyndigheten ge uppdrag att eftersöka djur som varit ”inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon”.²⁹ Av 40 c § jaktförordningen framgår att då frilevande vilt anträffas skadat eller i en sådan belägenhet att det snarast bör avlivas av djurskyddsskäl, får djuret avlivas även om det är fredat eller om avlivningen sker på någon annans mark. Sådant vilt kan om det anträffas eller befaras finnas i ett naturreservat behöva eftersökas och även avlivas där det är praktiskt möjligt. Det är av djurskydds- och praktiska skäl rimligt att sådant eftersök och avlivning ska kunna ske även i naturreservat där jakt är förbjuden eller inskränkt. Då det i normalfallet för denna typ av händelser inte finns tid för en ansökan och handläggning av dispens bör ett sådant undantag finnas för alla naturreservat där jakt inskränkt i föreskrifterna.

---

²⁸ 7 kap. 6 § miljöbalken

²⁹ Av arterna björn, varg, lo, älg, hjort, rådjur, utter, vildsvin, mufflonfår eller örn

Exempel på formulering av undantag i föreskrifter

Dessa föreskrifter hindrar inte fullgörandet av skyldigheten att eftersöka och avliva vilt som har skadats vid jakt eller varit inblandat i sammanstötning med ett motorfordon eller avlivning av sådant vilt som anträffas skadat eller i sådan belägenhet att det snarast bör avlivas av djurskyddsskäl.

Alternativt

Utan hinder av ... är det tillåtet att eftersöka och avliva skadat vilt med stöd av bestämmelser i jaktlagen respektive jaktförordningen.

POLISMYNDIGHETENS RÄTT ATT AVLIVA MODERLÖSA KALVAR, KID MED MERA

Polismyndigheten får låta avliva eller fånga moderlös årsunge av älg, hjort, rådjur, mufflonfår eller vildsvin.³⁰ Bestämmelsen har tillkommit av djurskyddsskäl för att minska djurets lidande. Då det i normalfallet inte finns tid för en ansökan och handläggning av dispens vid ett sådant här ärende bör myndigheten inkludera undantag för sådan avlivning och fångst i föreskrifterna för naturreservat där jakt inskränks i föreskrifterna.

Exempel på formulering av undantag i föreskrifter

Utan hinder av ... är avlivning eller fångst av årsunge av vissa viltarter med stöd av Polismyndighetens beslut i enlighet med jaktförordningens bestämmelser tillåten.

Alternativt

Utan hinder av ... är det tillåtet för Polismyndigheten eller den som har uppdrag av Polismyndigheten att avliva eller fånga moderlös årsunge av älg, hjort, rådjur, mufflonfår eller vildsvin.

POLISMYNDIGHETENS RÄTT ATT AVLIVA VILDA DJUR SOM ORSAKAR ALLVARLIG SKADA ELLER UTGÖR EN RISK FÖR MÄNNISKOR

Om ett vilt djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet, får Polismyndigheten med stöd av 9 § jaktlagen låta avliva djuret, om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning. Myndigheten bör inkludera undantag för avlivning med stöd av 9 § jaktlagen för naturreservat där jakt inskränks i föreskrifterna.

Exempel på formulering av undantag i föreskrifter

Utan hinder av ... är det tillåtet för Polismyndigheten eller den som har uppdrag av Polismyndigheten att avliva vilt som orsakar avsevärd skada eller som kan antas farligt för människors säkerhet.

---

³⁰ 30 § jaktförordningen

Exempel på samlad formulering av undantag i föreskrifter (Eftersök och avlivning av skadat vilt, moderlösa kalvar, kid med mera, allvarlig skada, risk för människor)

Utan hinder av ... är det tillåtet att eftersöka och avliva skadat vilt samt för Polismyndigheten eller den som har uppdrag av Polismyndigheten att avliva eller fånga moderlös årsunge av älg, hjort, rådjur, mufflonfår eller vildsvin. Detsamma gäller avlivning av vilt som orsakar avsevärd skada eller som kan antas farligt för människor säkerhet.

JAKT PÅ FRÄMMANDE VILTARTER

Främmande viltarter är arter eller underarter av däggdjur och fåglar som under historisk tid inte har förekommit naturligt i Sverige, utan som genom någon form av mänsklig hjälp, avsiktligt eller oavsiktligt, har flyttats till ett område utanför artens naturliga utbredningsområde. Stora problem kan uppstå när främmande arter sprider sig i miljön och orsakar problem för inhemska växter och djur, ekosystem och även för människors hälsa och för samhället. Främmande arter som hotar den biologiska mångfalden kallas för ”*invasiva främmande arter*”.³¹

Av 26 § och bilaga 4, punkten 1 i jaktförordningen framgår att jakträttshavare får bedriva jakt året om för att förebygga skador av ett antal angivna främmande viltarter. Under punkten listas ett antal invasiva främmande arter som inte är önskvärda i den svenska faunan, som till exempel mårhund, tvättbjörn och mink. Naturvårdsverket får med stöd av 25 § jaktförordningen besluta om skydds jakt på ”sådan art eller ras som inte genom naturlig utbredning tillhörde landets viltbestånd vid utgången av år 1987, dock inte vildsvin och mufflonfår” om arten innebär betydande skaderisker.

Naturvårdsverket bedömer att även om jakt är förbjuden i ett naturreservat så bör skydds jakt på invasiva främmande arter med stöd av 26 § och bilaga 4 punkten 1 jaktförordningen eller jakt som sker efter Naturvårdsverkets beslut med stöd av 25 § jaktförordningen vara tillåten. Om sådan jakt är inskränkt i föreskrifter bör beslutsmyndigheten därför införa ett undantag som medger jakt på invasiva främmande arter. Det praktiska genomförandet av en sådan jakt kan dock behöva anpassas till andra prioriterade bevarandevärden såsom allmänhetens friluftsliv.

Exempel på formulering av undantag i föreskrifter

Utan hinder av ... är det tillåtet att jakträttshavaren bedriver skydds jakt på främmande viltarter med stöd av jaktförordningen samt att särskilt utsedda jägare bedriver jakt efter Naturvårdsverkets beslut enligt jaktförordningen.

JAKT I BYGGNAD FÖR ATT FÖRHINDRA SKADA ELLER OLÄGENHET

Om jakt är förbjuden i ett naturreservat omfattar förbudet även eventuella byggnader i naturreservatet. Fångst av till exempel smågnagare är jakt i juridisk mening. Beslutsmyndigheten bör överväga att tillåta skydds jakt med stöd av bilaga

³¹ [Främmande arter i Sverige - Naturvårdsverket \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

4 jaktförordningen i byggnader inom reservat med jaktförbud så att till exempel fångst av skadegörande smågnagare är tillåten i dessa byggnader.

Exempel på formulering av undantag i föreskrifter

Utän hinder av ... är det tillåtet att bedriva skydds jakt i byggnad med stöd av jaktförordningen.

AV MYNDIGHET BESLUTAD SKYDDSJAKT

Naturvårdsverket eller länsstyrelsen kan besluta om skydds jakt enligt 23 b eller 29 §§ jaktförordningen till exempel med anledning av allmän säkerhet eller för att förhindra allvarlig skada. Naturvårdsverket gör bedömningen att när Naturvårdsverket eller länsstyrelsen beslutar om skydds jakt bör denna skydds jakt i normalfallet kunna genomföras även i ett naturreservat trots att jakt i övrigt är förbjuden. Därför bör beslutsmyndigheten i reservatsbeslutet överväga att ha ett undantag för denna typ av jakt.

Exempel på formulering av undantag i föreskrifter

Utän hinder av ... är det tillåtet att jaga med stöd av myndighetsbeslut om skydds jakt som skett med stöd av jaktförordningen.

Jaktrelaterade anläggningar, anordningar och aktiviteter

Jakt i skyddade områden kan ha indirekt påverkan på naturmiljön. Det kan handla om påverkan från anläggningar och anordningar som jaktorn och saltstenar men också från åtgärder som röjning av siktgator och uttransport av fällt vilt.

Om jakt är helt eller delvis tillåten i naturreservatet bör beslutsmyndigheten i bildandeprocessen analysera vilken sådan indirekt påverkan som kan förväntas. Utifrån syftet med naturreservatet och en avvägning mot det enskilda intresset bör beslutsmyndigheten meddela undantag från föreskrifterna för de jaktrelaterade anläggningar, anordningar och aktiviteter som kan tillåtas utan att syftet med skyddet riskerar att påverkas negativt och vid behov inskränka sådana åtgärder som riskerar att påverka syftet negativt.

Naturvårdsverkets vägledning

För att det ska vara tydligt för markägare, jakträttsinnehavare och tillsynsmyndighet bör det i föreskrifterna tydligt framgå vad som gäller ifråga om jaktrelaterade åtgärder såsom röjning av sikt- och skjutgator, utfodring av vilt, utsättning av saltsten, uttransport av fällt vilt och uppförande av jaktorn.

Sikt- och skjutgator

I de flesta naturreservat är det förbjudet med skogsbruksåtgärder samt att skada levande träd och buskar. Detta innebär att det även är förbjudet att röja sikt- och skjutgator för jakt. Sikt- och skjutgator är viktiga för säkerheten vid jakt och

behöver oftast underhållsröjas för att behålla sin funktion. I naturreservat med syfte att genom naturlig dynamik utveckla naturskogsartade förhållanden kan det vara negativt att röja vegetation. Detta kan även gälla andra naturtyper där påverkan på yngre träd och buskar kan vara negativ för möjligheten att uppnå syftet, till exempel trädbärande odlingslandskap där bryn och yngre träd är betydelsefulla. I mer glesa naturskogar kan påverkan från sådan röjning dock vara mycket liten. Att underhålla befintliga sikt- och skjutgator har normalt en mindre påverkan än att röja nya.

Naturvårdsverkets vägledning

I de flesta områden där det finns behov av sikt- och skjutgator är dessa redan etablerade. Skadan på naturmiljön att dessa upprätthålls torde i normalfallet vara liten, och ansvarig myndighet bör i dessa fall kunna medge undantag för underhåll av befintliga sikt- och skjutgator. Dessa bör om möjligt identifieras och dokumenteras på en karta som bilaga till reservatsbeslutet så det är tydligt för både jakträttshavare och tillsynsmyndighet vilka sikt- och skjutgator som får underhållas.

För att kunna ta ställning till eventuell påverkan från röjning av *nya* sikt- och skjutgator bör beslutsmyndigheten ha dialog med de som bedriver jakt i området. Naturvårdsverket gör bedömningen att det i de flesta fall bör gå att hitta lösningar som tillgodoser säkerheten vid jakt utan att syftet med naturreservatet påverkas negativt, till exempel genom att lokalisera nya sikt- och skjutgator på sådana platser där röjning inte krävs, alternativt till sådana platser där röjning inte påverkar syftet negativt. I naturreservat med syftet att uppnå naturskogsartade förhållanden, eller där buskar och yngre träd av andra skäl är viktiga för att uppnå syftet med områdesskyddet, bör alltid en bedömning göras utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet. Om nya sikt- och skjutgator tillåts bör platserna för dessa framgå av en karta som bilaga till reservatsbeslutet eller i ett eventuellt senare beslut om dispens eller tillstånd för röjning av siktgata.

Exempel på föreskriftsformulering av undantag för röjning av befintlig sikt- eller skjutgata

Utän hinder av ... är det tillåtet att kvista eller röja sly upp till x^{32} cm i diameter i marknivå för underhåll av befintlig sikt- eller skjutgata som är markerad på kartan i bilaga y till detta beslut.

Exempel på föreskriftsformulering av undantag för att efter beslutsmyndighetens tillstånd få röja ny sikt- eller skjutgata

Förbjudet att utan [beslutsmyndighetens] tillstånd röja sikt- eller skjutgata för jakt.

---

³² Vilket mått på träd och buskar som är rimligt att tillåta röjning av befintlig sikt- eller skjutgata måste länsstyrelsen ta ställning till i varje enskilt fall, men exempelvis 5, 7 eller 10 cm bör vara tänkbara alternativ

Utfodring och saltstenar

Utfodring av vilt används främst för att förbättra vinteröverlevnad och kunna hålla större viltstammar samt för att styra viltet i jaktliga syften (till exempel att locka vilt till säkra skottplatser). Utfodring av vilt kan även användas för att minska viltskador – till exempel utfodring av gäss, svanar och tranor på viktiga rast- och övervintringslokaler. Utfodringen kan dock bidra till stora stammar eller koncentration av djur, till exempel vildsvin, vilket kan medföra problem för naturvård och samhället i övrigt. Utfodring medför ofta en viss lokal påverkan på naturmiljön (slitage, näringsläckage) och friluftsliv (besökare kan känna sig exkluderade från platsen). Utfodringsplatser kan även öka möjligheterna att se djur. Det förekommer matning av småfåglar i en del naturreservat. Sådan ”fågelmatning” är ett slags utfodring av vilt och skulle därmed omfattas av till exempel ett generellt förbud mot utfodring av vilt.

Att sätta ut saltstenar är ett sätt att tillgodose framför allt hjortvilts behov av grundämnet natrium. Saltstenar brukar sättas ut på fast mark i närheten av vatten. Saltstenar som sätts ut på blöt eller fuktig mark riskerar att leda till relativt omfattande – om än lokala – trampsador. Enligt jaktlagsutredningen omfattas saltstenar av definitionen av djurfoder i enlighet med artikel 3.4 i Europaparlamentets och rådets förordning nr 178/2002 och bör därför betraktas som utfodring.³³

Utfodring av vilt kan alltså i vissa fall motverka det skyddade områdets syfte. I många fall torde dock utfodring av vilt inte påverka möjligheten att uppnå reservatets syfte. Rätt utformad kan utfodring av vilt även styra viltet i landskapet på ett sätt som minskar trafikolyckor och viltskador, dvs. från vägar, grödor och andra känsliga områden.

En mindre mängd foder som placeras på en så kallad åtelplats för att locka vilt i syfte att jaga kan vara en effektiv och säker jaktform. Det är framför allt en vanligt förekommande, effektiv och säker jaktform för att jaga vildsvin.

Utöver möjligheten att reglera utfodring genom reservatsföreskrifter får länsstyrelsen i enskilda fall med stöd av 6 § jaktlagen besluta om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt om det behövs för att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller risken för att viltet orsakar allvarliga skador på egendom. Ett sådant beslut får enligt 43 § jaktförordningen inte omfatta utfodring i form av saltstenar, viltåkrar eller foder som placeras på åtelplatser för att bedriva åteljakt.

Naturvårdsverkets vägledning

Beslutsmyndigheten bör inför beslutet analysera eventuell utfodrings direkta (t.ex. slitage vid utfodringsplatsen) och indirekta effekter (t.ex. om utfodringen kan bidra till höga klövviltstammar som i sin tur kan påverka till exempel

---

³³ SOU 2014:54 s. 223

lövträdsföryngring) på reservatet. Utfodring av vilt bör inte tillåtas i naturreservat om den bedöms påverka möjligheten att uppnå reservatets syfte negativt.

Saltstenar bör inte tillåtas i naturreservat om till exempel slitage i anslutning till saltstenen riskerar att påverka reservatets syfte negativt. Beslutsmyndigheten bör bland annat utvärdera behovet av förbud mot utplacering av saltstenar i anslutning till källor, rikkärr och på fuktig-blöt mark.

Av jaktlagen framgår att *"I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren"*.³⁴ Det har framförts att kravet på markägare och jakträttshavare att bedriva viltvård skulle innebära att utfodring inte får förbjudas i naturreservat. Naturvårdsverket bedömer dock att sådana förbud mot utfodring inte strider mot jaktlagens bestämmelse om viltvård då kravet i jaktlagen inte medför någon specifik skyldighet att utfodra viltet. Andra åtgärder kan komma i fråga. Det är därmed möjligt att i naturreservatsföreskrifter förbjuda utfodring av vilt om det behövs för att uppnå syftet med reservatet.

Om utfodring av vilt tillåts bör beslutsmyndigheten överväga om utfodringen behöver begränsas till vissa delar av reservatet för att uppnå naturreservatets syfte. Till exempel att begränsa utfodringen till befintliga utfodringsplatser eller till vissa skötselområden. Myndigheten kan också välja att göra utfodring tillståndspliktig.

Exempel på föreskriftsformulering för förbud mot utfodring av vilt
Förbjudet att utfodra vilt.

Exempel på föreskriftsformulering som förhindrar nya utfodringsplatser
Förbjudet att utfodra vilt på annan plats än de platser som framgår av kartan i bilaga x till detta beslut.

Exempel på föreskriftsformulering tillståndsplikt för utfodring av vilt
Förbjudet att utan [beslutsmyndighetens] tillstånd utfodra vilt.

Uttransport av fällt vilt

1 § terrängkörningslagen (1975:1313) förbjuder körning på barmark i terräng med motordrivna fordon för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk. I 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594) finns ett undantag från terrängkörningslagens förbud som möjliggör barmarkskörning för att hämta fälld björn, älg, hjort eller vildsvin till lämpligast belägna bilväg.

När jakt på stora djur är tillåten i ett naturreservat uppstår ett behov av att kunna transportera ut fällt vilt ur naturreservatet. Detta sker enklast med någon form av terränggående fordon, vilket kan medföra markskador och negativ påverkan på

---

³⁴4 § jaktlagen

naturvärden om körning till exempel sker i våtmarker, genom vattendrag eller andra känsliga miljöer. Användningen av lätta fordon med lägre marktryck, till exempel älgdragare, ger mindre risk för skador. Om känsliga miljöer kan undvikas vid uttransporten bör normalt sett inte skyddets syfte påverkas negativt.

Naturvårdsverkets vägledning

Undantag från föreskrifter för uttransport av fällt vilt bör normalt kunna ges där jakt på björn, älg, hjort eller vildsvin är tillåten och sker, då det normalt sett inte bör påverka naturreservatets syfte. Krav bör dock alltid ställas på att undvika körskador. Även om uttransport av fällt vilt kan tillåtas kan det finnas känsliga områden i delar av naturreservatet där sådana transporter inte bör tillåtas.

Om beslutsmyndigheten tillåter uttransport av fällt vilt är det viktigt att undantaget tydliggör för vilken/vilka viltart(er) undantaget gäller eller tydligt hänvisar till undantaget i terrängkörningsförelösa. På detta sätt tydliggörs att ett eventuellt undantag i reservatets föreskrifter inte är mer långtgående än de ramar som ges av terrängkörningsförelösa.

Exempel på föreskriftsformulering som möjliggör uttransport av visst fällt vilt

Förbudet gäller inte uttransport av fälld björn, älg, hjort eller vildsvin med stöd av terrängkörningsförelösa. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador.

Jaktorn och skjutplatser

Särskilt iordningställda och placerade skjutplatser är ett sätt att skapa möjligheter att i god tid upptäcka viltet, och att kunna bedriva en säker jakt. Därmed minskar också risken för skadeskjutningar. Säkerhetsaspekten är särskilt viktig i områden med många besökare. Genom särskilt förberedda och iordningsställda skjutplatser ("pass") ökas säkerheten och effektiviteten. Jaktorn har fördelen att jägaren vid skottillfället befinner sig några meter över marken vilket gör jakten ännu säkrare.

Anläggningar och anordningar för att underlätta jakt kan minska upplevelsen av ett områdes orördhet eller naturskönhet. Anläggande av permanenta jaktanläggningar kan för naturreservatets besökare upplevas som ett störande inslag i ett område. Ofta rör sig besökare längs markerade stigar och leder inom skyddade områden, och genom att placera eventuella anläggningar utom synhåll från dessa kan sådan störning minskas. Detta kan också vara ett sätt att skilja på besökare och jägare och därmed minska risken för konflikter mellan dessa intressen.

Ansvarig myndighet kan exempelvis i föreskrifterna specificera en högsta tillåten höjd för tornen och att de ska anläggas så att de smälter in i omgivningen och inte stör landskapsbilden. Krav på material och utförande som är anpassat till platsen och smälter in i naturen bör övervägas. På motsvarande sätt kan krav ställas på att skjutplatser ska märkas upp på ett diskret sätt.

Ett jaktorn tar upp en mycket begränsad yta och de skador som detta åstadkommer bör i normalfallet vara försumbara. Jaktorn och iordningsställda skjutplatser kan medföra negativ påverkan på naturvärden om de uppförs på olämpliga platser. I

normalfallet bör detta vara ett problem som går att lösa genom dialog med markägare och de som bedriver jakt i området.

Naturvårdsverkets vägledning

Jakttorn, anläggningar med väggar, tak eller dylikt samt skjutplatser kan vara olämpliga inom naturreservat, eller åtminstone i de delar som har ett högt besöksantal och har som syfte att främja allmänhetens friluftsliv. Nybyggnad av permanenta jakttorn bör i sådana fall inte tillåtas i denna del av naturreservatet. Undantag bör kunna ges för enklare jaktpass som till material och utförande är anpassat till platsen och smälter in i naturen. En bedömning bör göras utifrån de faktiska förhållandena, där säkerhetsaspekterna bör väga tungt.

I stora naturreservat skadar normalt sett inte förekomsten av jakttorn syftet med naturreservatet och det är dessutom svårt att placera dessa utanför reservatet om jakt fortsatt ska kunna bedrivas i naturreservatet. Jakttorn bör då tillåtas.

Om beslutsmyndigheten bedömer att det finns områden i reservatet som är olämpliga för nya jakttorn, men att sådana torn bör kunna tillåtas i övriga delar av reservatet kan en reglering ske genom ett förbud mot att utan beslutsmyndighetens tillstånd uppföra nya jakttorn. På så sätt får beslutsmyndigheten möjlighet att påverka placering och utformning av eventuella nya jakttorn. Beslutsmyndigheten kan även överväga om det kan räcka med zoner, dvs. förbud endast i vissa områden, istället för ett förbud i hela reservatet.

Naturvårdsverket bedömer att befintliga jakttorn i normalfallet inte påverkar syftet med ett naturreservat negativt. Förbud mot att underhålla eller på samma plats ersätta befintliga jakttorn bör därmed inte ske i normalfallet. Befintliga jakttorn bör därför få stå kvar förutsatt att de underhålls, och även ersättas när detta behövs. För frågor om säkerhet och ansvar, särskilt då Naturvårdsverket är ägare av berörd fastighet, se Naturvårdsverkets vägledning om fastighetsförvaltning.³⁵

Exempel på föreskriftsformulering som tillåter uppförande av jakttorn

... undantag från ... gäller för uppförande av jakttorn under förutsättning att jakttornet underhålls och avlägsnas av jakträtthavaren om det inte längre nyttjas eller om jakträttsavtalet upphör.

Exempel på föreskriftsformulering som innebär tillståndskrav för jakttorn

Förbudet att utan [beslutsmyndighetens] tillstånd uppföra jakttorn på ny plats.

³⁵ [Förvaltning av fastigheter \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

Begränsningar för jakt med blyhagel

Värt att notera är att det med stöd av 14 b § Förordning (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter framgår att patroner som är laddade med blyhagel inte får användas

1. vid skytte som inte är jakt,
2. vid jakt på våtmarker, eller
3. vid jakt över grunda delar av öppet vatten.

Detta förbud gäller oavsett om området är formellt skyddat eller inte. Förbudet berör många naturreservat, inte minst sådana sjöar, våtmarksområden eller havsvikar som utgör viktiga rast- eller övervintringsområden för fåglar.

Ordlista

I detta dokument ges följande begrepp den nedan angivna betydelsen.

Jakt	Att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars ägg. ³⁶
Jakttorn	Ett torn avsett för jakt, en upphöjd skjutplats.
Siktgata	En röjning som ska ge en skytt möjlighet att se viltet vid jakt.
Skjutgata	En lite bredare röjning som är tänkt att ge en skytt möjlighet att lossa säkra skott.
Skjutplats	En plats iordningsställd för att markera var en passkytt ska eller kan stå under jakt. Kan vara ett uppbyggt torn, en enkel plattform eller bara en markering, till exempel en skylt.
Stödjande utfodring	Utplacering av foder i syfte att gynna frilevande vilt genom förbättrad överlevnad eller reproduktion. ³⁷
Utfodring att stödja eller avleda. ³⁸	Med utfodring avses utplacering av foder till frilevande vilt i syfte
Vilt	Vilda däggdjur och fåglar ³⁹

---

³⁶ 2 § jaktlagen

³⁷ SOU 2014:54

³⁸ SOU 2014:54

³⁹ 2 § jaktlagen

Viltvård

Viltet ska vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet samt för att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna. I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt.⁴⁰

Åtling

Med åtling avses utplacering av en liten mängd foder eller annat material i syfte att locka vilt till särskilt iordningsställd plats för att jaga.⁴¹

---

⁴⁰ 4 § 2 stycket jaktlagen

⁴¹ SOU 2014:54